

Hetty Kleinloog
Een goede kerst

Hetty Kleinloog

Een goede kerst

Inhoud

<i>Proloog</i>	13
<i>19 december</i>	21
<i>20 december</i>	3☒
<i>21 december</i>	53
<i>22 december</i>	☒9
<i>23 december</i>	☒1
<i>24 december</i>	95
<i>25 december</i>	119

Voor de mensen van goede wil

Het is nooit te laat voor een gelukkige jeugd.

GUY BERKELEY 'BERKE' BREATHED

*Als met kerst de torenklokken luiden
Wordt 't stil bij ons in de Jordaan
En dan zie ik steeds in mijn gedachten
Nog mijn allereerste kerstboom staan
Nooit zal ik die tijd vergeten
Waar ik ter wereld heen zal gaan
Ik zal nooit een mooier kerstfeest weten
Dan bij ons in de Jordaan*

ANDRÉ HAZES

Proloog

OP DIE VREDIGE KERSTAVOND IN DE AMSTERDAMSE Jordaan, waarop bloemen op de ruiten stonden en paardenstront en lompen door de vorst hun odeur verloren, brandde Leentjes wang door de klap van haar vader. Ze was tien en al groot, ze wilde niet grienen. Eigenlijk was die sjacher voor d'r treiter haar verdiende loon. Een beetje sikkeneuren op de verjaardag van kindje Jezus. Vader probeerde het vandaag voor iedereen jofel te maken en zij...? Ze rechtte haar rug en nam zich voor gezellig te zijn. Vanavond en de rest van haar leven.

Vader en moeder Vlastuin vierden met hun zeven kinderen kerst in hun halve woning in de Boomstraat, die aan de straatkant op eenhoog lag en uitkeek op een scheefgezakt water- en vuurhuisje. Het miezerige kerstboompje, door vader bij het opbreken van de markt voor een prikkie op de kop getikt, stond er ondanks de branden-

de kaarsjes zielig bij. Alsof hij met een schuin oog naar de gietijzeren emmer water naast hem loerde en elk moment een plens over zich heen verwachtte.

Het was benauwd in huis, de ramen waren gesloten en de kolenkachel brandde. De kinderen zaten tegen elkaar op de grond, alleen voor vader en moeder waren er houten keukenstoelen waarvan de rietsprietten uit de zittingen staken. Vader leek vergeten te zijn dat hij de smoor inhad op Leentje. Hij nam een laatste trek van zijn shagje, brandde vloekend zijn vingers, doofde de peuk en rochelde. Daarna klopte hij met zijn knokkels op de houten tafel, gaf de toon aan en begon uit volle borst *Ere zij God* te zingen. Moeder en de kinderen vielen in. Met zijn ene hand dirigeerde vader, met de andere zette hij ongeduldig hier en daar een kind recht.

‘Ere zij God.’ Leentje kende de tekst goed. Niet denken hoe mooi dit had kunnen zijn met... Niet denken. Leentje zong op haar hoogst en hardst mee. ‘Vre-he-de op aarde!’ Puntige ellebogen van haar kleine broertje en zusje die streden om een beter plekje, prikten in haar zij. Sjaantje naast haar zong vals. Ze kon nooit wijs houden. Zij niet. Niet den-

ken. Zingen. De tweelingzusjes Daantje en Nellie hadden een stem als een nachtegaal. Hoe zouden zij geklonken hebben als Leentje... Niet denken! Johan kneep haar en trok pesterig een huilgezicht. Hij kon een schop tegen zijn scheenbeen krijgen, dat rotjoch.

‘In de mensen, in de mensen een we-hel-be-ha-ha-gen.’

Vorig jaar had ze wel gehuild. Nogal wiedenis. Vader had haar haar allermooiste cadeau afgepakt. Toen hij het uit haar handen trok, had ze hem tegen proberen te houden, op zijn borst getrommeld en gebruld: ‘Het is van mij! Ik heb het van ome Cor gekregen, ik! Ik ben ome Cors petekind!’

‘Je hebt het te hoog in je bol!’ Vader had haar bij haar nek door elkaar gerammeld. ‘Je bent goddomme Juliaantje niet!’ Ze bleef tegenstribbelen en uiteindelijk had hij haar in het kolenhok onder de trap gegooid. ‘Van jammerhout ken je niet vreten!’ riep hij haar na. Toen was hij weg. Naar de lommerd, hoorde ze later, en daarna naar Rooie Nelis. Lang nadat moeder haar uit het kolenhok bevrijd en naar bed gestuurd had, hoorde ze hem zingend de trap op stommelen. De volgende dag

gaf hij geen sjoege. Ze was er nog steeds kwaad om. Al een jaar lang. Ze vergaf het hem nooit, nóóit!

‘Als de klok twaalf slaat, blijft je gezicht zo staan.’ Leentje schrok op van de barse stem van vader. *Ere zij God* was afgelopen en haar broertjes en zusjes keken haar allemaal aan. ‘Moet je dat nou zien, haar mondhoeken hangen als een hoefijzer naar beneden, als een hoefijzer waar het geluk uit dondert.’ Vader deed haar na en trok zijn mondhoeken naar beneden. Haar broertjes en zusjes lachten en Johan wreef twee wijsvingers tegen elkaar: sliepuut.

‘Het is nog lang geen twaalf uur. De Westertoren sloeg net vier keer.’

‘Nog een grote muil ook?’

‘Toe nou, Henk’, suste moeder. ‘Je weet hoe lijp ze van dat ding was. Ze moet er nu met kerst weer aan denken.’

‘Ik zit al een jaar tegen dat chagrijnige porum van d’r aan te kijken. En als ze een keer wat zegt, komt er azijn uit dat bekkie van d’r. Wat zeg ik? Zoutzuur.’

‘Ik zing toch mee?’ Leentje probeerde krampachtig vrolijk te kijken, maar ze wist zelf ook wel dat

die steen sinds vorig jaar nooit meer uit haar buik verdwenen was.

‘Ik zing toch mee?’ bouwde Johan haar na.

‘Johan’, vermaande moeder, maar ze keek ook verwijtend naar Leentje. ‘Je mag wel wat minder kribbig zijn, kind. Vader krijgt er de zenuwen van. Nog even en je helpt onze kerst naar de galle-miezen.’

’s Nachts kon Leentje de slaap niet vatten. Tussen haar broertjes en zusjes in bed hoorde ze haar ouders smoezen. ‘Crisis... Uitkering met tien procent gekort... Er komt een oproer, Riek, ik geef het je op een briefje...’

Leentje hoorde hoe haar vader met zijn vuist op tafel sloeg en ze moest denken aan ome Bart, die in de Willemsstraat balorig met één hand aan een hanenbalk was gaan hangen en morsdood op straat was gekletterd. Haar adem stokte van wat ze één tel wenste, ze kneep haar ogen stijf dicht en vouwde met kloppend hart haar handen. ‘Lieve Moeder Maria’, bad ze snel. ‘Ik hou veel van vader. Kunt u mij alstublieft weer een vrolijk meisje maken? Ik weet dat u het met kerst druk heeft en dat u een hoop sores heef met Jezus, maar ik wil

zo graag dat vader niet meer de zenuwen van me krijgt.'

Ze bad een weesgegroetje. En nog een. En nog een.

19 december

‘KOM DAN, KOM, KIJK EENS FELIX, WAT HET vrouwtje voor jou heeft. Ja, je ruikt het al, lekker hè: verse wijting, dat krijg je niet elke dag, je sou sweren dat het al Kerstmis was.’ Krib snuift terwijl ze de vis uit een papieren zakje haalt. Dat het al bijna kerst is, heeft er niets mee te maken. Ze doet niet mee aan die poppenkast. Wat heeft een mens er voor boodschap aan dat zo’n tweeduizend jaar geleden een of andere verlosser uit een heilige maagd geboren is.

‘Maagd, m’n neus’, moppert ze hardop.

Felix kijkt haar vanaf het aanrecht aan en maakt een kort, schor geluid. Krib snijdt de vis met ferme bewegingen in stukken. Tweeduizend jaar bedrog, dát vieren ze: de mensheid wordt besodemieterd en daar gaan ze nog een feestje van bouwen ook. Ze schudt haar hoofd. Ze vieren de verjaardag van een kind dat dertig jaar later aan een kruis gespijkerd

het loodje moet leggen, 'om de mensheid te redden'. De mensheid is niet gered, toen niet en nu niet.

Ze prakt de wijting met een vork in stukjes en haalt er voorzichtig kleine graatjes uit. Felix miauwt ongeduldig, terwijl Krib de vis op een schoteltje uitspreidt. 'Als de mensen zich zo nodig in naam van die arme schlemiel vol willen proppen, mijn zegen hebben ze: vreten op aarde, halleluja. As ze ons er maar niet mee lastigvallen, wat jij, Felix.'

Krib schuifelt in haar bruine, vormeloze jurk, op pantoffels die bij de tenen versleten zijn, met het schoteltje naar een krant die op de grond voor het raam ligt. Nog voor het de grond raakt, neemt de kat een hapje vis. Dan pakt Krib een kommetje, vult het met water en zet het naast het eten. Ze streelt Felix, die spinnend de wijting naar binnen schrokt, en werpt vervolgens een blik uit het venster van het water- en vuurhuisje, waar ze al ruim zestig jaar woont. Ze kijkt naar de feestverlichting buiten, knijpt haar ogen tot spleetjes en vraagt zich af waar al die versiering voor nodig is. Je zou er schele hoofdpijn van krijgen, denkt ze, en waar slaat het op? Alsof er in het jaar nul buitenverlichting was, die aan- en uitknipperde tot je er mesjogge van werd. Is ergens in de Bijbel te lezen dat de

Bethlehemse winkeliersvereniging de Rue de la Stal in feestverlichting zette? Staat ergens in het Nieuwe Testament dat die Wijzen uit het Oosten met schreeuwerige, in glinsterpapier verpakte cadeaus liepen te zeulen? Aten Jozef en Maria en de ganse misjpoosche gevulde kalkoen tot ze er dood bij neervielen?

‘Néé hè, Felix, dat deden ze niet, zo staat dat niet in de Bijbel. Die lui daar waren arm, árrem, ze hadden een stal met een os en een ezel en wat stro om op te slapen, maar wie heb het daar tegenswoordigs nog over?’

Ze wacht tot Felix zijn schoteltje leeggelikt heeft. Teder kroelt ze hem achter zijn oren. De lieverd. Ze voelt hoe haar mondhoeken tegen de zwaartekracht in omhoog proberen te kruipen, alsof een onzichtbare gewichtheffer ze aan twee punten optilt en met trillende armen hooghoudt. En los. Haar mondhoeken nemen hun laaghangende positie weer in, rimpels vouwen zich er als vraagtekens overheen.

In de verte hoort ze belletjes rinkelen en kinderen zingen. Ze zou haar oren dicht willen stoppen. In de vijfennegentig jaar dat ze leeft, kan ze zich niet heugen vrolijk kerst gevierd te hebben. Ook niet met wijlen haar man, die toen ze nog verloofd

waren naar Indië vertrok, en met een verbrijzeld been een stuk ongezelliger terugkwam. Ze kon het huwelijk toen natuurlijk niet meer afzeggen, al was ze liever met een vent met twee hele benen en een functionerende vreugdekoker getrouwd. Omdat het motorongeluk tijdens het uitoefenen van zijn dienst plaatsvond, ontving hij een ruime toelage van de staat en werd hun het water- en vuurhuisje toegewezen, precies tegenover haar geboortehuis. Kinderen en kerstbomen kwamen er niet, Joop ging aan de ouwe klare en Krib heeft hem tot zijn dood, nu dertig jaar geleden, van zijn natje en droogje voorzien. Wie van de twee het slechtste humeur had, was zelfs voor henzelf altijd onbeslist gebleven. Het leek een levenslange wedstrijd chagrijn, als een marathon in een rondje, zonder verfrissing en zonder aanmoediging. Uiteindelijk kwam voor Joop de man met de hamer. Eigenlijk had Krib het na zijn dood ook wel gezien, maar ze sukkelde nog een tijdje voort. Toen ze tot de conclusie kwam dat haar humeur ook zonder Joop niet beter werd, bezon ze zich op een zacht einde. Maar toen kwam Felix aangelopen. En Felix gaat maar niet dood.

In de pakweg twintig jaar dat hij bij haar woont is ze vreselijk gehecht geraakt aan het beest, en af en

toe knijpt ze 'm wel dat zij eerder gaat dan hij. Wat moet er dan van hem terechtkomen? Ze weet hoe mensen zijn. Zonder uitzondering rot als mispels. Dierenbeulen. Egoïstische stiekemerds. Serpenten en klootzakken. Altijd alleen maar met zichzelf bezig. Ikke, ikke, ikke en de rest kan stikken. Wreed. Miesgassers, ellendelingen.

‘Zo lieverd, is het op, was het lekker, ga je met het vrouwtje mee naar boven?’ Krib bukt zich en tilt de oude kat op. Ze kreunt, steunt en hijgt. ‘Kollere, wat ben je looiig.’ Hij lijkt elke dag zwaarder te worden. Met de kat in haar armen ploft ze met haar gat op de derde tree. Ze duwt zich met haar voeten een tree omhoog. En nog een tree. Nog een paar. Eenmaal boven zet ze Felix op het voeteneinde van haar bed, waar hij meteen languit gaat liggen en in slaap valt.

Krib tuurt nu vanboven uit het raam. Dat kind is er weer. Op eenhoog, precies op de plek waar Krib vroeger met haar vader, moeder en zes broertjes en zusjes woonde, is nu de slaapkamer van een klein, sprietig meisje, met dun, steil haar, dat altijd en eeuwig in een spijkerbroek en een felgekleurd truitje rondhuppelt. Haar kamer staat vol speelgoed en boeken, en op bed liggen allemaal knuffeldieren.